

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไยจัดเป็นไม้ผลเขตร้อนและกึ่งร้อนเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของภาคเหนือ ผลผลิตลำไยสามารถส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศทั้งในรูปของผลสด อบแห้ง แห้งแข็ง และลำไยกระป๋อง ทำรายได้ปีละหลายพันล้านบาท และมีแนวโน้มว่าจะมีการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะลำไยอบแห้งจนกระทั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ กระทรวงพาณิชย์ได้จัดให้ลำไยเป็นไม้ผลยอดเยี่ยม (Product Champion) ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกลำไย 966,831 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2551) พื้นที่ปลูกลำไยครึ่งหนึ่งของประเทศไทยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ผลผลิตทั้งสองจังหวัดมีปริมาณถึง 271 ,392 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2551) ปกติผลผลิตจะออกสู่ตลาดในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคมของทุกปี ปริมาณในการผลิตในแต่ละปีจะไม่คงที่เพราะลำไยเป็นพืชที่ให้ผลผลิตปีเว้นปี เป็นผลให้ในบางปีเกษตรกรผู้ปลูกลำไยไม่สามารถผลิตลำไยให้เพียงพอกับความต้องการ แต่ในบางปีก็มีลำไยล้นตลาดยิ่งทำให้ราคาลำไยตกต่ำลง จึงจำเป็นต้องอาศัยหลายฝ่าย เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกลำไยทั้งประเทศตั้งแต่ปี 2547-2551 พบว่าพื้นที่ปลูกลำไยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากพื้นที่ให้ผล 680,294 ไร่ ในปี 2547 เป็นพื้นที่ให้ผล 966,831 ไร่ ในปี 2551 หรือคิดเป็นพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.73 ขณะที่ผลผลิตมีทั้งหมด 597,272 ตันในปี 2547 และลดลงเป็น 476,930 ตัน ในปี 2551 หรือผลผลิตทั้งหมดที่ลดลงคิดเป็นร้อยละ 7.80 ส่วนผลผลิตเฉลี่ยลดลงจากปี 2547 ถึง ปี 2551 เท่ากับ 385 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2551) เนื่องจากราคาไม่จูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการลงทุนในการดูแลรักษา และสภาพอากาศที่แปรปรวนทำให้ลำไยให้ผลน้อย ผลผลิตลำไยไม่มีคุณภาพ ไม่สามารถสนองความต้องการของตลาดได้ จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งสิ้น 304,824 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2551) จัดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ผลผลิตเฉลี่ย 495 กิโลกรัมต่อไร่ ทุกปีลำไยให้ผลผลิตมาก ทำให้เกิดปัญหาลำไยล้นตลาด ราคาลำไยตกต่ำ ผู้ประกอบการไม่มีเงินหมุนเวียนในการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านราคาจากพ่อค้าคนกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากไม่มีตลาดกลางในการซื้อขายลำไย รัฐไม่มีมาตรการที่แน่นอนในการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกลำไย เพื่อเพิ่มมูลค่าลำไยและแก้ปัญหาลำไยล้นตลาด รวมถึงเกษตรกรผู้ปลูกลำไยยังไม่มี

ความพร้อมในด้านการผลิตลำไยนอกฤดู และเกษตรกรผู้ปลูกลำไยยังขาดการแลกเปลี่ยนความรู้ในการผลิตลำไยนอกฤดูซึ่งกันและกันอีกด้วย

เพื่อแก้ปัญหาข้างต้นในปี 2550 และ 2551 ซึ่งเป็นปีที่ลำไยให้ผลผลิตมาก ในส่วนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรเร่งผลักดัน และสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ผลิตลำไยหันมาผลิตลำไยนอกฤดูเพิ่มมากขึ้นเพื่อกระจายผลผลิตไม่ให้ออกสู่ตลาดแบบกระจุกตัวซึ่งจะช่วยลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด และราคาตกต่ำ โดยการกระจายการผลิตลำไยให้ได้ผลผลิตตลอดทั้งปี ให้ครอบคลุมพื้นที่ถึงร้อยละสี่สิบของพื้นที่ผลิตลำไยทั้งหมด แต่ยังคงพบว่าการผลิตลำไยนอกฤดูมีต้นทุนการผลิตสูงและระบบการจัดการผลผลิตมีความยุ่งยากซับซ้อน ตลอดจนมีความเสี่ยงสูงกว่าการผลิตในฤดูหลายเท่าตัว เนื่องจากในทุกขั้นตอนการผลิตล้วนมีข้อจำกัดในเรื่องของปัจจัยสิ่งแวดล้อมและการตลาดที่แปรผันอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้มีการรวบรวมงานวิจัยเทคโนโลยีการผลิตลำไยนอกฤดูด้านต่างๆ ไว้เพื่อแก้ปัญหา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย , 2550) เกษตรกรชาวสวนลำไยบางส่วนยังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการใช้สารกระตุ้น และการทำลำไยนอกฤดู จะให้ผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ แต่ควรมองภาพรวมในเชิงโครงสร้างการแก้ปัญหาลำไยล้นตลาดต้องมีแนวทางที่หลากหลาย ประเด็นหลักคือการลดต้นทุนการผลิตและผลผลิตที่ได้ต้องมีคุณภาพ เกษตรกรควรเรียนรู้ที่จะพัฒนาเทคนิคการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ระบบการให้น้ำและการใช้สารกระตุ้นอย่างถูกวิธี จะช่วยให้ผลผลิตมีประสิทธิภาพขายได้ราคาดี (พาวิณ, 2550) แนวทางการผลิตลำไยนอกฤดู จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ผลิต รวมทั้งผู้บริโภค แต่เชื่อว่าเกษตรกรชาวสวนจะมีรายได้จากการผลิตลำไยนอกฤดูเพิ่มขึ้นเสมอไป ระบบจัดการการผลิตยังเป็นกลไกสำคัญของความสำเร็จที่เกษตรกรชาวสวนลำไยจำเป็นต้องเร่งหาความรู้ควบคู่ไปด้วย จึงจะทำให้สามารถจำหน่ายผลผลิตลำไยได้ราคาสูง มากกว่าลำไยในฤดูกาล สำหรับแนวโน้มด้านราคาผลผลิตลำไยจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลง ขึ้นลงเป็นประจำทุกปี จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามาวางแผนดูแลช่วยเหลือ และสนับสนุนการผลิตลำไยนอกฤดู โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อให้ได้ผลผลิตลำไยนอกฤดูที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จำเป็น ที่ต้องศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดู กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยนอกฤดู

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทาง ศึกษาในเรื่อง การผลิตลำไยนอกฤดู ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขสำหรับผู้สนใจ
2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้ เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานราชการหรือเอกชน ใช้ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูให้มีประสิทธิภาพอันจะนำมาซึ่ง การเพิ่มรายได้ของเกษตรกรในที่สุด

สมมติฐานของการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจและสังคม ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอก ฤดูมีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัด เชียงใหม่ ดำเนินการโดยออกแบบสอบถาม และสอบถามเกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู ในจังหวัด เชียงใหม่ รวม 12 อำเภอ

ตัวแปรที่ทำการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ก. ปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล

อายุ ระดับการศึกษา

ข. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

จำนวนแรงงาน ขนาดพื้นที่การเกษตร ราคาลำไยนอกฤดู การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความตระหนักผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

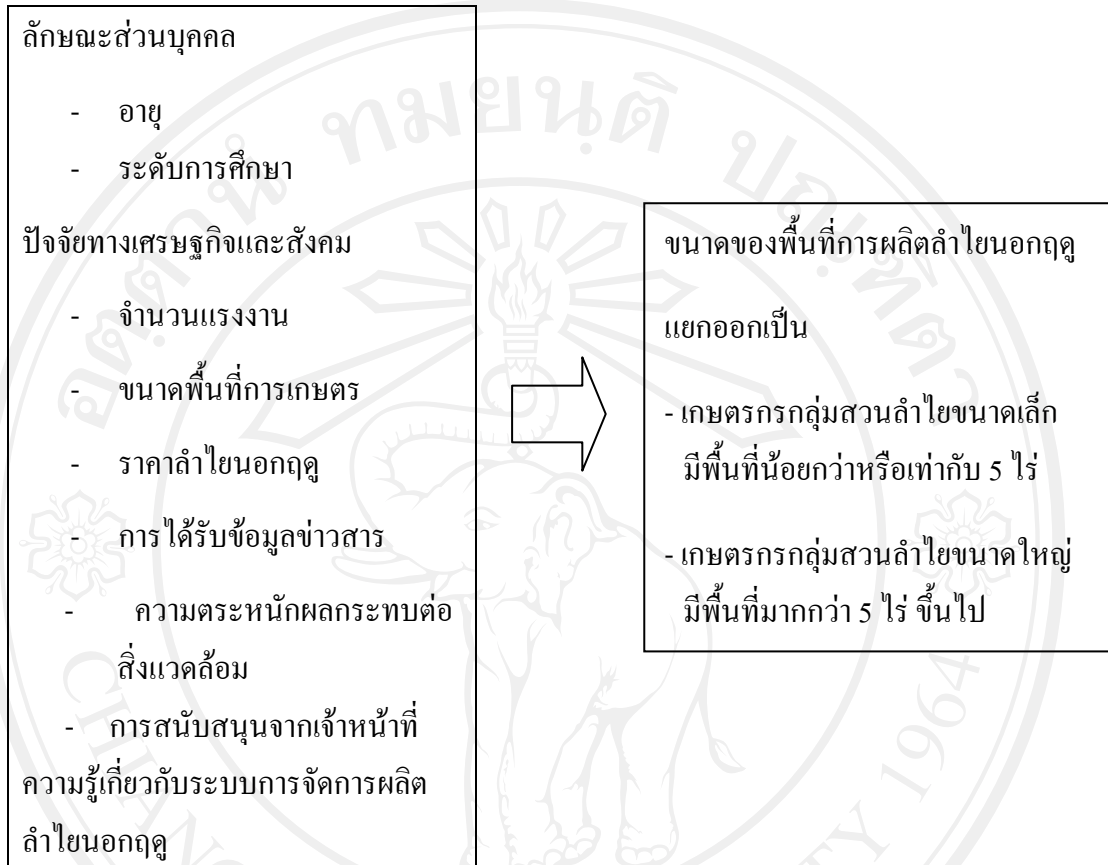
ค. ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดู

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

นิยามศัพท์

การผลิต ลำไยนอกฤดู หมายถึง การผลิตลำไยโดยวิธีกระตุ้นให้เกิดตาดอกจากการใช้สารในกลุ่มคลอเรต เพื่อให้ได้ผลผลิต ออก นอกหรือเหลื่อมฤดูการผลิตปกติของลำไย (กรกฎาคม – กันยายน) ซึ่งการผลิตลำไยนอกฤดูแบ่งออกเป็น เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กมีพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ และเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่มีพื้นที่มากกว่า 5 ไร่ ขึ้นไป

ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการการผลิต ลำไยนอกฤดู หมายถึง ความรู้ทางด้าน การผลิต การตลาดลำไยนอกฤดู ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับกระบวนการผลิตลำไยนอกฤดู ในรูปแบบต่างๆ เช่น จากการเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ จากการการฝึกอบรม หรือประสบการณ์ของเกษตรกร ในการผลิตลำไยนอกฤดู เป็นต้น

ราคาลำไยนอกฤดู หมายถึง สถานการณ์ราคา ราคาสลัดลำไยนอกฤดูช่วงที่เกษตรกรขายได้ในปี 2551

การได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง เกษตรกรรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู จากแหล่งต่างๆ ได้แก่ เพื่อนบ้าน หอกระจายข่าว วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารวิชาการ นิติยาสารทางการเกษตร ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ โดยวัดจากความถี่ของการได้รับข่าวสาร

ความตระหนักผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้ที่รับรู้ถึงผลกระทบของการใช้สารกลุ่มคลอเรต และ สารเคมีในกระบวนการผลิตทางเกษตรกรรมที่มีผลเสียต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ เช่น สภาพดิน แหล่งน้ำ ต้นลำไย และพืชชนิดอื่นๆ

การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ หมายถึง การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ การชี้แจงให้ความรู้การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและให้เทคโนโลยี การมีโอกาสให้คำปรึกษาถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ดี และเหมาะสม รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลเกษตรกรจากการผลิตลำไยนอกฤดู

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

